

FESTA DEL RENAIXEMENT DE TORTOSA

L'esplendor d'una ciutat al segle XVI

Del 24 al 27 de juliol de 2014

Presentació

Índex

1.1.- Context.....	5
1.2.- Tortosa a l'època del Renaixement	9
2.- La Festa del Renaixement.....	18
2.1.- Què és la Festa del Renaixement	22
2.3.- Mengeu de Festa	29
3.- Dades de contacte.....	31

1.1.- Context

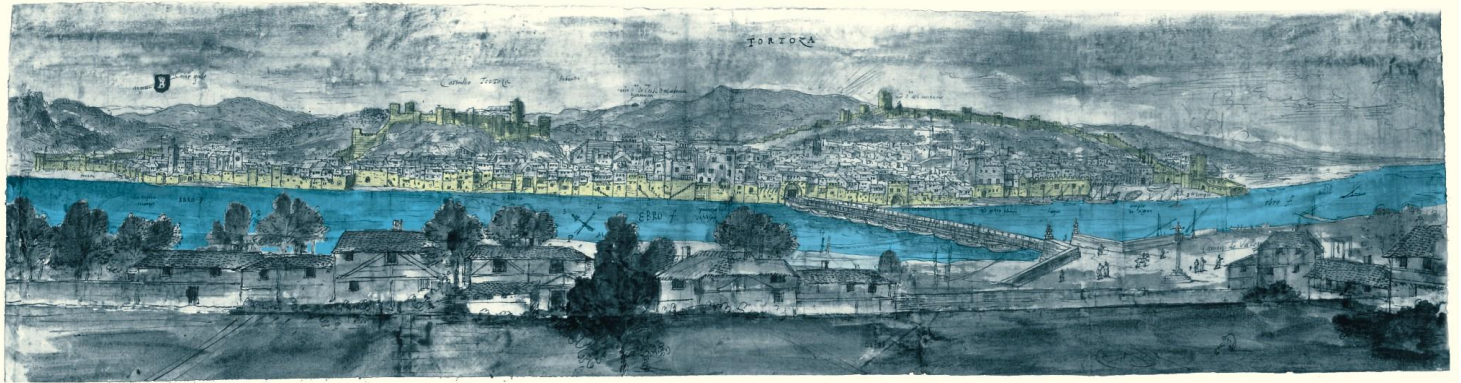
“... ¿què ha de tenir un poble per a fer-se gran que no tinga Tortosa? Primerament bon clima, bon siti, molt comersi per la mar y per lo riu y també per la terra, dos ports a la mar e igual distància a les tres principals ciutats de la corona; y en la mateixa està de la de Mallorca. Molta còpia de averies, de sal y de peix major, de varietat y abundància de fruites, gran longitut y latitut de térmens, molta llibertat per sos privilegis ...”

Cristòfor Despuig,

Los Col loquis de la insigne ciutat de Tortosa (1557)

La segona quinzena de juliol Tortosa celebra la Festa del Renaixement. Amb el subtítol **l'Esplendor d'una Ciutat al Segle XVI**, la Festa rememora, a través d'una àmplia oferta d'activitats de caire lúdic i cultural, el [període històric del segle XVI](#), un dels moments més interessants en l'existència de la nostra ciutat.

Tortosa, cap d'un extens territori, ens mostra el seu orgull i la seva puixança, el seu esdevenir quotidià a través del govern de la ciutat, el comerç, els costums, el galanteig, la gastronomia, i les més diverses expressions de la Festa. Els estendards dels [trasts de defensa](#) que senyoregen els carrers de la ciutat capitanejats per [la bandera de la Vegueria de Tortosa](#) ens transporten en el temps a l'esplendor d'una ciutat al segle XVI. Una ciutat que ha vist determinada la seva història des del vincle que el riu Ebre li conferí amb la mar Mediterrània, una ciutat multicultural i oberta al món a través de l'aigua.

Vista de Tortosa a mitjans del segle XVI obra del flamenc Anton van Wyngaerde

L'esplendor llueix pels estrets i tortuosos carrers del centre històric de la ciutat, i es presenta amb tota la seva magnificència en la Desfilada i Mostra d'Armes en honor de [les banderes de la Vegueria de Tortosa](#) i de la ciutat, en què participen el govern de la ciutat, les milícies de defensa, els representants dels barris i els oficis, els comerciants i mercaders, la ciutadania, i els còmics i comedians vinguts d'arreu per a la celebració.

Els tortosins engalanen i guarneixen els carrers i les façanes de les seves cases amb vegetació, estores i tapissos, torxes i candeles. Surten al carrer i participen en els actes i cerimònies activament, són els habitants del segle XVI.

1.2.- Tortosa a l'època del Renaixement

La Tortosa del segle XVI esdevé un dels centres culturals i artístics més rellevants de la Catalunya de l'època del Renaixement, on es gestaren i es produïren alguns dels elements més importants i singulars que constitueixen el nostre llegat cultural i patrimonial.

La Tortosa medieval, que assoleix el control sobre un extens territori tant a nivell polític (Vegueria) com eclesiàstic (Bisbat), sembla que té la força suficient per parer les conseqüències del període de crisi de les acaballes del món medieval.

Antic Armari-arxiu de la ciutat. Està decorat amb els escuts de la ciutat i el de la vegueria i l'àngel custodi, antic patró de la ciutat. Construït el 1574, estigué en us fins la darrera dècada del segle XX. Actualment es troba en el Centre d'Interpretació del Renaixement, ubicat a l'església de Sant Domènec.

La importància i representativitat de la ciutat es fan paleses en el fet que com a mínim sis dels presidents de la Generalitat (òrgan encarregat de les relacions amb la monarquia, d'administrar els impostos aprovats per les Corts i fer acomplir les constitucions del país) van estar estretament lligats a Tortosa. Entre aquests, destacarem la figura de Francesc Oliver de Boteller, abat de Poblet, qui va presidir la diputació del general durant dos triennis (1587-90 i 1596-98) i va ser l'impulsor de diverses reformes arquitectòniques al Monestir de Poblet i al Palau de la Generalitat.

Un altre dels factors que potencià la ciutat vers l'exterior fou la riquesa i l'extensió del Bisbat, que al segle XVI va veure augmentar de manera substancial les seves rendes. La mitra tortosina era ostentada per personatges amb una sòlida formació i reconegut prestigi com Juan Cardona (bisbe de Tortosa, 1587-1589), que participà en l'organització de la biblioteca d'El Escorial i Adrià d'Utrecht (format al Col·legi Trilingüe de Lovaina, centre difusor de l'erasmisme, on més tard exercí la càtedra de Teologia), que fou preceptor de Carles I i designat governador general del regne quan Carles I viatjà a Alemanya per ésser coronat emperador. Adrià d'Utrecht prengué possessió de la seu de Tortosa l'any 1516, poc després fou nomenat cardenal i, l'any 1522, fou escollit papa amb el nom d'Adrià VI. Com a reconeixement per la ciutat que, tot i visitar solament un cop, quan s'aturà en el seu viatge cap a Roma per rebre la mitra, atorgà als bisbes de Tortosa el privilegi de portar el solideu vermell, propi dels cardenals.

Adrià VI visità solament un cop Tortosa, quan s'aturà en el seu viatge cap a Roma. Com a deferència vers la seva antiga seu, atorgà als bisbes tortosins el privilegi de portar solideu vermell, propi dels cardenals.

En aquest context, no resulta gens estranya la decisió de l'emperador de construir a la ciutat un col·legi per a l'educació i l'adoctrinament dels moriscos conversos, o nous cristians. En aquesta decisió tenen una influència cabdal les figures del dominic Baltasar Sorio, lector de la Seu, i del bisbe Juan Izquierdo. Impulsors i executors d'aquest projecte, i del Col·legi de Sant Jordi i Sant Domènec i Universitat Reial. L'orde dels dominics impulsà i promogué una generació d'intel·lectuals i un important focus cultural i artístic, que impregnà la vida de la ciutat.

El pati del Col·legi de Sant Jaume i Sant Maties segueix fidelment els cànons italians de l'època, un exemple únic a la Catalunya del segle XVI, encara amarada en el gòtic.

llegendes de la ciutat, la relació del principat amb Castella, l'estat de la llengua catalana o el medi natural d'entre d'altres.

Ja més en el terreny de l'anècdota, l'altre personatge destacat en el panorama sobre la ciutat cincentista és Joan d'Aldana, militar que assolí la glòria el 1525 en fer presoner a Francesc I, rei de França, a la batalla de Pavia. En l'època rebé privilegis per part de Carles V i Felip II. Del rei francès se'n quedà l'espasa, el punyal i el llibre d'hores, regalant les armes

En darrer lloc destacar dues figures que sobresurten en el panorama de la ciutat al segle XVI. El primer és en Cristòfor Despuig, cavaller que participà activament en la vida política de la ciutat, en el govern de les seves institucions i ens conflictes de bàndols. El seu reconeixement és a causa, però, de ser l'autor de *Los Col loquis de la Insigne Ciutat de Tortosa*, l'obra literària més destacada del Renaixement a Catalunya, on, en forma de diàleg, tres personatges, Flavio y Lucio, un cavaller i un mercader tortosins respectivament, reflexionen amb Don Pedro, cavaller valencià de pas, sobre la història, costums i

Espasa de Francesc I. Estigué a l'Armeria Real de Madrid fins que el 1808 fou portada solemnement per Murat a París.

el 1585 a Felip II en la seva visita a Tortosa, romanent en mans de la família el llibre d'hores.

2- La Festa del Renaixement

L'any 1996 l'ajuntament de Tortosa presenta la primera edició d'una festa de recreació històrica centrada en el període històric del segle XVI. L'esdeveniment reivindica una de les èpoques històriques que ha deixat a la ciutat un important i ric llegat cultural i artístic, únic i singular dintre del context de la Catalunya de l'època.

Els abanderats de la Festa del Renaixement són una de les mostres destacades de la implicació ciutadana. Sorgits a partir d'una entitat cultural local arran de l'impuls de la Festa del Renaixement, actualment són un referen a l'estat.

La Festa basada en l'època del Renaixement s'allunyava així de les nombroses festes medievals que existeixen tant a Catalunya com a Espanya. Recrear el segle XVI ha estat des dels inicis uns dels elements que li ha dotat a la Festa de la seva singularitat respecte la majoria de les recreacions històriques que tenen lloc al país. Amb el conseqüent esforç que implica el recrear una època diferent respecte la que es treballa majoritàriament. La

indumentària -tant de la noblesa com del poble menut-, la música o l'engalanament dels carrers difereix de les realitzacions ambientades en l'Edat Mitjana, i exigiren en els inicis de la Festa un esforç en la seva documentació per tal de plasmar-ho en la seva realització.

Avui en dia la Festa del Renaixement és un referent entre les recreacions històriques, tant per la seva qualitat, com el rigor de la producció, la implicació ciutadana o la programació artística; està declarada **Fiesta de Interés Turístico Nacional** pel Ministeri d'Indústria i el 2005 rebé la **Placa d'Honor del Turisme de Catalunya**.

2.1.- Què és la Festa del Renaixement

- És la principal activitat lúdico-turística de Tortosa i l'esdeveniment més important i amb més ressò de tots els que s'organitzen al sud de Catalunya.

Els carrers de la ciutat es transformen en un gran escenari on a cada racó, plaça o carrer hom es pot trobar evocador espectacles. La millor forma de viure la Festa és deixar-se perdre pel nucli antic.

- És la recreació a través d'una ampla oferta d'activitats de caràcter lúdic i cultural de l'esdevenir de la vida quotidiana a la ciutat de Tortosa al segle XVI.
- És un viatge en el temps que ens trasllada a una època d'esplendor, singular i exuberant, ple de sorpreses. Pels sinuosos carrers i racons del nucli antic us trobareu varietat d'espectacles de tot tipus convertint la visita en una experiència única.

Les famílies nobles representen les antigues nissagues que governaven Tortosa. Els seus vestís mostren el luxe i l'opulència de l'època

- Els espectacles, les cerimònies i les activitats es desenvolupen majoritàriament als carrers i places de la ciutat i en els edificis més emblemàtics de la ciutat. És el millor moment per redescobrir la ciutat antiga, transformada i engalanada, i podreu visitar espais no oberts sempre.
- La festa i la gresca sempre es present. Més de 60 espectacles i 100 actuacions diàries

La recreació de l'època abraça tots els grups socials, des de la noblesa fins el poble menut. En aquest cas la vida quotidiana a través un campament.

amenitzen durant tot el dia els seu entorn. A més a més, a les tavernes distribuïdes per tota la Festa l'ambient sempre està animat i garanteixen la continuïtat de la Festa més enllà de les actuacions.

- La gastronomia, el comerç, la indumentària, la religiositat, el protocol, el folklore i la gresca són part del guió de la Festa.
- La participació ciutadana és essencial, tant potser formant part dels espectacles amb les entitats locals, com vestint-se d'època i ambientant els carrers.

La implicació de la ciutadania amb la Festa arriba fins el punt que, durant aquests dies, els membres del consistori es converteix en els procuradors del segle XVI. Vestits amb la indumentària corresponent i sempre precedits per macers.

2.3.- Mengeu de Festa

Jornades gastronòmiques de la cuina del Renaixement, del 19 al 22 de juliol de 2012

Gràcies a la col·laboració amb Platigot, l'associació de restauradors de Tortosa, durant els dies de la Festa del Renaixement, podeu degustar aquests menús de l'època del Renaixement en més de 20 restaurants de la ciutat. D'entre totes les receptes, cada any s'elabora un plat comú que ofereixen tots els restaurants d'entre la rica varietat de la gastronomia del cinc-cents.

S'ha de destacar l'esforç que realitzen, adaptant uns plats que, si fossin presentats tal com eren menjats al segle XVI, serien un cop dur per als nostres paladars i estómacs, poc acostumats a la profusió d'espècies i a la combinació de gustos d'una forma tan potent. Malgrat tot, i després de passar els plats pel tamís dels gustos actuals, no es perd en cap moment l'essència dels plats originals.

3.- Dades de contacte

XIX Festa del Renaixement
Del 24 al 27 de juliol de 2014

Organitza: Ajuntament de Tortosa

C. Sant Feli Neri 1, 43500 Tortosa

Tel +34. 977 440 109

www.festadelrenaixement.cat

info@festadelrenaixement.cat

